

Die burgenlandkroatischen Medien

ein Beitrag von Jurica Csenar

Im seinem Beitrag spricht Jurica Csenar über die Bedeutung der Medien für den Erhalt einer Minderheitensprache, die Entwicklung der burgenlandkroatischen Medien sowie die Rolle der Politik auf dem Feld des Mediensektors. Im Laufe eines Jahrhunderts sind mehrere Printmedien, Radio, Fernseh- und Onlineformate entstanden. Manche davon bestehen noch heute.

- Neben allgemeinen gesellschaftlichen Funktionen wie Information, Kontrolle oder Unterhaltung, erfüllen sie bei Minderheitensprachen eine zusätzliche Funktion: sie sind identitätsstiftend und stärken das Zusammengehörigkeitsgefühl der Angehörigen dieser Minderheit.
- 1910 wurde im ungarischen Győr erstmals eine burgenlandkroatische Wochenzeitung (Naše novine) herausgegeben. Bald gerieten die Medien auch ins Visier der Politik. Verschiedene Parteien unterstützten die Herausgabe von Zeitungen finanziell um so ihre politische Linie zu propagieren. Während die SDAP ab 1923 die Zeitung „Naš glas“ (Unsere Stimme) herausgab, hieß das Christlichsoziale Pendant „Hrvatske novine“ (Kroatische Nachrichten). Letztere Zeitung konnte sich bis heute halten.
- Nach dem Ende des Zweiten Weltkrieges begann die kroatische Sektion der Diözese Eisenstadt mit der Herausgabe der kroatischen Kirchenzeitung „Glasnik“. Ebenfalls zur gleichen Zeit wurden weitere zwei burgenlandkroatische Wochenzeitungen herausgegeben. Der Schulinspektor und Künstler Rudolf Klaudus gab „Naše selo“ (Unser Dorf) heraus, während der kommunistische Globusverlag und der Legionär im Spanischen Bürgerkrieg Franz Schreiber die Wochenzeitung „Naša domovina“ (Unsere Heimat) herausgaben.
- Nach unzähligen Versuchen die in Artikel 7 des Staatsvertrages garantierten Rechte der Burgenlandkroat*innen (darunter auch das Recht auf Medien in eigener Sprache) durchzusetzen, wurde 1979 die erste zweisprachige Radiosendung im Radioprogramm des ORF gesendet. Anfangs war die Sendung noch monatlich zu hören. Mit der Gründung der Kroatisch-Redaktion des ORF Burgenland wurde noch Ende desselben Jahres damit begonnen täglich ein kroatisches Radioprogramm zu senden. Neun Jahre später folgte auch die allsonntägliche kroatische Fernsehsendung „Dobar Dan Hrvati“. Zu den wichtigsten Medien zählt seit dem Jahr 2000 auch das Internetportal des ORF (hrvati.orf.at), wo man täglich Nachrichten in Wort, Ton und Bild erhält.
- Auch im Bereich der privaten Medien gibt es Angebote auf Burgenlandkroatisch. So betrieb beispielsweise von 1999 bis 2001 der Verein MORA (Mehrsprachiges offenes Radio) viersprachiges Volkgruppenradio. Seit 2009 wird dieses Radioprojekt gemeinsam mit dem BRG Oberpullendorf unter dem Namen RadioOP betrieben. Von 2018 bis 2021 gab es auch im Bereich des Privatfernsehens die Sendung „Mi Hrvati“ (Wir Kroaten), das als Projekt des Kroatischen Kultur und Dokumentationszentrums HKDC und mit Unterstützung der Europäischen Union realisiert wurde.

Gradišćanskohrvatske medije

prinos Jurice Csenara

Videoklip Jurice Csenara daje med drugim odgovore na pitanja: „Ko značenje imaju medije za jezik i uopći opstanak manjinskoga jezika kot je to gradišćanskohrvatski? Kako su se razvile dnevne medije na gradišćanskohrvatskom jeziku i ku ulogu je igrala politika pri razvitku gradišćanskohrvatskoga medijskoga sektora?“ U toku jednoga stoljeća su osnovani tajednik Hrvatske Novine, crikveni tajednik Glasnik, većjezični, privatni i nekomercijalni Radio OP, dnevne online visti na hrvati.ORF.at, dnevne emisije u Radio-Burgenland i TV-emisija Dobar dan Hrvati svaku nedilju na ORF Burgenland. Druge medije su izdavali isto kroz zadnje stoljeće ali ovo su one, ke još danas postoju i se dnevno ili tajedno publiciraju (noviglas.online u predavanju ne broji).

- Medije su važne za društvene funkcije kot su to: raspolaganje informacijov, sudjelovanje pri formiranju mišljenja, kontrola i kritika kot i obrazovanje i zabava. Medije na manjinskom jeziku imaju dodatno funkciju pomoći pri opstanku toga jezika. One su važne za jačanje identiteta i čuti skupćine. Do upeljanja elektronskih medijev je bilo korišćenje jezika ograničeno na selski žitak. Najednoč se je mogao manjinski jezik čuti i čitati u javnom i proširenom medijskom sektoru. Tako je jezik dostao viši status i svist narodne grupe je zrasla.
- Od 1910. ljeta je imala gradišćanskohrvatska narodna grupa barem jedan tajednik. Prvi tajednik, imenom *Naše novine* je imao sjedišće u Juri/Györu u Madjarskoj. Pri odlučujućim političkim časim, kot je to bilo pri narodnom glasovanju u 1921. su različne stranke financijelno podupirale tisak pojedinih novina i su tako mogle propagirati svoju političku liniju. Tako je socijaldemokratska stranka utemeljila novine, imenom *Novi Glas*, da vabu simpatiju za priključenje k Austriji. I kršćansko-socijalna stranka je utemeljila jedne hrvatske novine (*Kršćanske Hrvatske novine*) u Austriji i je vabila onde za Ugarsku. Obadvi novine su zbog financijskih problemov morale prestati tiskanjem. Od 1923. ljeta su nanovič obadvi stranke dale tiskati novine na gradišćanskohrvatskom jeziku. Novine *Naš glas* socijaldemokratske stranke su se izdavale samo do 1931. ljeta. *Hrvatske novine*, ke su početkom bile političko blizu kršćansko-socijalnoj stranki i su bile financirane od ove stranke, su se do dandanas obdržale. Samo pri drugom svitskom boju su morale novine pet ljet prestati djelovanjem.
- Po drugom svitskom boju je Hrvatka sekcija željezanske biskupije (sada Hrvatski vikarijat) počela izdavanjem crikvenoga tajednika *Glasnik*. U toj periodi su se pojavili daljnji dva tajednici. Naime je izdavao školski inšpektor Rudolf Klaudus od 1947. do 1950. ljeta *Naše selo* u Gradišću. U Beču su komunistička naklada i španjolski legionar Franz Schreiber izdavali novine *Naša domovina* od 1952. do 1956. ljeta.
- Po nekoliko pokusov probiti prava garantirana u članu 7 Državnog ugovora – med drugim na štampu na hrvatskom jeziku - je emitirana prva hrvatska emisija u radiju početkom 1979. ljeta. U prvoj fazi samo jednoč u misecu, ali to se je preminjilo, čim je u istom ljetu u septembru utemeljena hrvatska redakcija ORF-a Gradišće. Od Božića 1979. ljeta do dandanas se more slušati hrvatski program dnevno u radiju. 1988. ljeta je hrvatska redakcija ORF-a dostala i mjesto za televizijsku emisiju *Dobar Dan, Hrvati*, ka se od onda svaku nedilju emitira. Najvažniji dogodjaji gradišćanskohrvatske scene ali i općega društva se moru od 2000. ljeta čitati online na hrvati.ORF.at.

Beiträge zur Geschichte der Burgenlandkroat*innen

- U sektoru privatnih medijov je društvo MORA (Mehrsprachiges offenes Radio) utemeljilo 1999. ljeta *Antenne 4*, ki je uz gradišćanskohrvatski izvještavao na nimškom, romskom i ugarskom jeziku. Zbog nekoliko strukturalnih promjenov se je MORA koncentrirala od 2001. ljeta na regionalni radijo *RadioOP*, ki od 2009. djela skupa s gornjo-puljanskom gimnazijom. 2022. ljeta je planirano proširenje na Južno Gradišće.